BELGIE - BELGIQUE
BRUSSEL X
1/9466

Sporen

TIJDSCHRIFT VOOR HERINNERINGSEDUCATIE
DRIEMAANDELIJKS • JAARGANG 11 • NR. 43 • OKTOBER - DECEMBER 2010 • AFGIFTEKANTOOR: BRUSSEL X
EEN UITGAVE VAN VZW AUSCHWITZ IN GEDACHTENIS • WWW.AUSCHWITZ.BE • ERKENNINGSNUMMER SPOREN: P602292

www.auschwitz.be

nieuw e-mailadres:

info@auschwitz.be

Het Nieuwsblad d.d. 21 oktober 2010

LAATSTE GETUIGEN VAN CONCENTRATIEKAMPEN STELLEN LIJVIG BOEK VOOR

Getekend voor het leven

Studenten uit secundaire scholen van over heel het land interviewden de laatste getuigen van de concentratiekampen van nazi-Duitsland. De vaak harde getuigenissen werden gebundeld in een boek. Dat werd gisteren voorgesteld in Zaventem/Meise.

INHOUD

p.1 DE LAATSTE GETUIGEN
p.2 Paul baron Halter & De Vrouwen van Ravensbrück
p.3 Thuis in de Stad werkt mee aan de Dag van de Democratie
p.4-5 1ste regionale Herinneringseducatiedag v/h parlementair jaar
p.6 Romans kunnen helpen om de Herinnering te versterken
p.7 Herdenkingsmonument Sinti en Roma in Auschwitz-Birkenau
p.8 Agenda
p.9 De "Hauptbücher" van het "Zigeunerlagers"
p.9-10 De nationaalsocialistische volkenmoord op Sinti en Roma
p.11-12 Haar naam was Sarah

02/10/'10, Stadhuis Antwerpen: de Vrouwen van Ravensbrück met de getuigen van de getuigen bij burg. Patrick Janssens

http://picasaweb.google.com/FrankVanEeckhout/02102010STADHUISANTWERPENVROUWENVANRAVENSBRUCK?feat=directlink
http://picasaweb.google.com/FrankVanEeckhout/03102010EERAANONZEDODENVROUWENVANRAVENSBRUCK?feat=directlink

Verantwoordelijke uitgever: Paul baron Halter - vzw Auschwitz in Gedachtenis - Huidevettersstraat 65 - 1000 Brussel

• BEVESTIG MIJ AAN HET PRIKBORD • LEG MIJ IN DE LERAARSKAMER A. U. B. • BEVESTIG MIJ AAN HET PRIKBORD • LEG MIJ IN DE LERAARSKAMER A

©Guy Goossens – Belgische Senaat

DE LAATSTE GETUIGEN

UIT CONCENTRATIE- EN VERNIETIGINGSKAMPEN

Nawoord van Paul baron Halter:

Beste Vrienden Allemaal,

Als niet-gewapende en gewapende verzetstrijder te Brussel,

Als Commandant van het Verzet en Voorzitter van de Belgische vriendenkring van gewezen politieke gevangenen van Auschwitz-Birkenau, kampen en gevangenissen van Silezië,
Als overlevende van Auschwitz,

Als Voorzitter van de Stichting Auschwitz – vzw Auschwitz in Gedachtenis,
Als kersverse negentigjarige,
kan ik mij geen mooier herinneringseducatief naslagwerk voorstellen.

Herinneringseducatie en vredesopvoeding zijn essentieel. **De herinnering is het hoogste goed en het ergste kwaad. Ze achtervolgt je wanneer je liever het een of andere probleem zou vergeten en blijft in gebreke wanneer je ze nodig hebt.**

Marc, ook u slaagde erin de dialoog tussen het verleden, het heden en de toekomst levendig te houden. Ook ik kan met een gerust geweten en hart van jullie afscheid nemen dankzij deze getuigenissen gemaakt door de leerlingen zelf; gestimuleerd door al hun leerkrachten evenals Els Naeyaert (Platform Democratie en Burgerzin - Senaat), Marc Van Roosbroeck (auteur – vzw De werkgroep 10 december 2008), Gert De Nutte (uitgever ASP) en zoveel anderen.

Gelieve ons werk voort te zetten.

Daarom roep ik jullie allemaal op om de getuigen van alle getuigen te zijn. Ik dank jullie allemaal beste vrienden tevens om onze democratische waarden te verdedigen!
Leve België!

De Vrouwen van Ravensbrück

Het opstel van Charlotte Vergaerde, 12 jaar, leerlinge aan de Basisschool Mozaïek “De school in het hart van Sint-Kruis” - http://www.basisschoolmozaiek.be

De vrouwen van Ravensbrück kwamen vaak met kinderen in het kamp aan, er zaten honderden kinderen in Ravensbrück. Ook werden er kinderen geboren bij vrouwen die zwanger arriveerden. In het begin werden de kinderen meteen na hun aankomst in het kamp, of na hun geboorte, gedood. **De in Ravensbrück geboren baby’s werden gescheiden van hun moeder en verdronken of werden achtergelaten in een lege kamer waar ze door uitdroging stierven.** Er zijn veel getuigenissen van overlevenden die vertellen dat kinderen levend in de ovens werden gegooid, levend werden begraven, vergiftigd, gewurgd of verdronken. Kinderen werden ook gebruikt voor medische experimenten. De SS deinsde er niet voor terug om kinderen en baby’s te vergassen. Zo werden in maart 1945 nog 130 baby’s en zwangere vrouwen vergast. **In de latere jaren werden de kinderen niet meer direct gedood, maar door gebrek aan voedsel en de vele ziekten in het kamp, overleefden de meeste kinderen het niet. Kinderen die niet direct stierven moesten, net als hun moeders, dwangarbeid verrichten.**

Wij kunnen ons niet inbeelden wat voor ergs dit moet geweest zijn voor die mama's en hun kinderen.

Ik heb er sinds 10 oktober een zusje bijgekregen. Als ik zo die liefde zie tussen mijn zusje en haar mama… **Wat zou dit vreselijk zijn voor mijn zusje en haar mama om van elkaar gescheiden te worden… Wat zou het vreselijk zijn moest mijn zusje afgenomen worden van haar mama…** Mijn zusje is zo'n schattig maar een o zo weerloos wezentje… Al die vrouwen waren al zo zwak dat het volgens mij al een mirakel moet geweest zijn om de bevalling te overleven. Alleen al die inspanning om de baby te voorschijn te toveren in zo'n omstandigheden moet al verschrikkelijk zijn geweest.

Als de mama's van tegenwoordig al zo moe en uitgeput zijn na de bevalling en nochtans hebben die alles wat zij willen. Voedsel in overvloed, een warm bed, medische verzorging, vrijheid, rechten, … en zij hoeven niet bang te zijn om van elkaar gescheiden te worden…

Zij kunnen dromen om hun baby een mooie toekomst te geven in vrijheid en vrede.

Wij mogen die verhalen niet vergeten. Ik hoop dat ik altijd in vrijheid en vrede in liefde samen met mijn zusje rond de Kerstboom mag zitten…

NUTTIGE INFO

Lees het dossier **VROUWEN IN DE CONCENTRATIE- EN VERNIETIGINGSKAMPEN**, vanaf pagina 30, in het boek **DE LAATSTE GETUIGEN UIT CONCENTRATIE- EN VERNIETIGINGSKAMPEN**.

Lees over **RAVENSBRÜCK**, vanaf pagina 38, in het boek **DE LAATSTE GETUIGEN UIT CONCENTRATIE- EN VERNIETIGINGSKAMPEN**.

Lees de **GETUIGENISSEN** van **DE VROUWEN VAN RAVENSBRÜCK**, in het boek **DE LAATSTE GETUIGEN UIT CONCENTRATIE- EN VERNIETIGINGSKAMPEN**, vanaf pagina 43.

Bestudeer het nieuwe project rond **De Vrouwen van Ravensbrück**, via de website: www.auschwitz.be, ACTIVITEITEN IN PARTNERSHIP.

Thuis in de Stad werkt mee aan de Dag van de Democratie

© R. Staes

Doel: Jongeren kennis laten maken met de gevolgen van onverdraagzaamheid en een ondemocratische maatschappij. Doelpubliek: 3e graad secundair onderwijs

Op vrijdag 6 mei 2011 wordt voor de 9e maal de Dag van de Democratie en Verdraagzaamheid georganiseerd. Gedurende vele weken werken een tiental scholen uit de provincie Antwerpen een project uit rond democratische waarden en burgerzin. Op 7 mei stellen zij dit project voor aan hun medeleerlingen en de leerlingen van een tiental bezoekende scholen. In totaal nemen er ongeveer 25 scholen deel aan de Dag en minimum 2000 leerlingen.

Doelstelling is om de leerlingen van de 3e graad secundair onderwijs te sensibiliseren voor de gevolgen van onverdraagzaamheid en een ondemocratische maatschappij.

Het onderwijsproject *Thuis in de Stad (Onderwijswandelingen) van de Auschwitz Stichting* ondersteunt en begeleidt scholen bij de voorbereiding van deze projecten.

Indien u graag op **6 mei** met een groep leerlingen een schoolproject bezoekt, gecombineerd met een bezoek aan het **Fort van Breendonk** of het **Joods Museum van Deportatie en Verzet**, kan u contact opnemen met r.staes@skynet.be of anita_hertogen@yahoo.com of info@auschwitz.be. Zie tevens: www.auschwitz.be
→ activiteiten in partnership
→ Dag van de Democratie

Herinneringseducatie in de vzw Auschwitz in Gedachtenis

tesamen met het K.A. Borgloon o.l.v. Tom Castermans

zie: http://picasaweb.google.com/kdp.fve/InterviewsDoorDeLeerlingenVanHetKoninklijkAtheneumVanBorgloonOLVHunLeerkrachtTomC#.

Giel Weeghmans als eregenodigde van Paul baron Halter

Onder het waakzaam oog van Giel overhandigde Sam Mavesen, in naam van het K.A. Borgloon, een geschenk aan Vz. Halter

©Guy Goossens – Belgische Senaat

1ste regionale herinnerings-educatiedag van het parlementair jaar

© Concentra - GVA Metropool Stad, 28 oktober 2010 , blz. 10

Cyberhaat. Leeringen en leerkrachten debatteren met senatoren over haatboodschappen op het web

"Iedereen heeft het recht om op internet zijn mening te uiten"

Vorig jaar kreeg het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding (CGKR) 530 klachten over *Cyberhate*. Dit jaar zijn er al 380 meldingen over haatboodschappen op het internet. Twee middelbare scholen trokken gisteren naar de Senaat om te debatteren over het probleem.

● *Cyberhate* is het uiten van haatboodschappen op het internet. Het probleem wordt steeds groter. In 2006 waren er iets meer dan 100 meldingen, in 2008 waren het er 430 en in 2009 liefst 530. Dit jaar staat de teller voorlopig op 380. "Iedereen heeft het recht om zijn mening te uiten, ook op het internet. Maar het wordt een probleem als een persoon andere mensen aanzet tot haat, geweld of discriminatie", zegt François Deleu, die voor het CGKR alle klachten over cyberhate behandelt.

"Een tekening van een Europese hand die een islamitische hand met daarin een bom schudt, kan even goed als grap zijn bedoeld. Maar iemand die op een website schrijft dat alle Marokkanen vermoord moeten worden, heeft misschien wel slechte intenties. Als iemand bij ons een klacht indient over zo'n uitspraak proberen we altijd eerst met de auteur te praten en hem ervan te overtuigen om de tekst van het internet te halen. Maar dikwijls is de auteur onbekend en kunnen we er dus weinig aan doen."

Tegenacties

"We ondernemen wel tegenacties. Als we een kettingmail krijgen waarin haatboodschappen staan, maken wij een nieuwe kettingmail met een sociale en juridische analyse van wat in die oorspronkelijke kettingmail staat", zegt Deleu.

Enkele leerlingen van het vijfde middelbaar van het Atheneum Klein-Brabant uit Bornem en het Gemeentelijk Technisch Instituut Sint-Jozef uit Kalmthout woonden gisteren het debat met het CGKR en enkele senatoren bij.

Adolf Hitler

"Stel dat iemand op het internet schrijft dat Adolf Hitler beter zou terugkomen om alle Joden te vergassen. Dan is dat geen slechte zaak, want dan weten we tenminste dat er mensen zijn die daar zo over denken. Daardoor kan ik in mijn lessen talrijke tegenargumenten geven en bewijzen dat die stelling onterecht is", zegt Mario Van Dam (27), leerkracht herinneringseducatie in het Atheneum Klein-Brabant. "Het zou dus een slecht idee zijn om dergelijke uitspraken op het internet te verbieden. We moeten ook opletten om mensen die de algemeen aanvaarde opinie niet volgen meteen te veroordelen. Het grote nadeel aan het internet is wel dat er snel groepen kunnen worden gevormd. Op Facebook kun je bijvoorbeeld lid worden van een groep die ergens voor is en van een andere groep die daartegen is. Dat kan een voedingsbodem zijn voor haat", besluit Mario.

CHRISTOF WILLOCK

François Deleu (CGKR): "Als de auteur van cyberhaat onbekend is, kunnen we weinig doen."

Mario Van Dam, leerkracht: "We mogen niet direct mensen met een andere mening veroordelen."

De leerlingen van het Atheneum Klein-Brabant uit Bornem en het GTI Sint-Jozef uit Kalmthout luisteren geboeid naar een uiteenzetting over cyberhaat. FOTO'S JORIS HERREGODS

Tim (16):
"Straf als het de spuigaten uitloopt"

●● Tim Baetens studeert aan het GTI Sint-Jozef in Kalmthout. "Laatst typte ik het woord 'Marokkanen' in op internet en kreeg enkele websites met racistische uitlatingen te zien. Ik heb dan altijd de reflex om zulke pagina's te sluiten omdat er toch maar onzin op staat. Maar ik vind wel dat iedereen het recht heeft om op het internet zijn mening te uiten. Als veel mensen dat kwetsend vinden, zou het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding wel met de eigenaars van die website moeten praten. Pas als het echt heel erg wordt, vind ik een bestraffing terecht." CWIL

Jasmin (16):
"Belangrijk onderscheid te maken"

●● Jasmin De Donder studeert aan het Koninklijk Atheneum Klein-Brabant in Bornem: "Ik had weleens van *cyberhate* gehoord, maar ik ben er zelf nog niet zoveel mee in contact gekomen. In de lessen zeden-leer bespreken we wel YouTubefilmpjes die aanzetten tot haat. Ik vind dat iemand niet mag worden vervolgd als hij thuis tegen zijn papa zegt dat alle Marokkanen dood moeten. Maar als dezelfde persoon dat op de markt staat te roepen, vind ik wel dat hij aanzet tot haat en dat hij dus moet worden gestraft. Het is belangrijk om dat onderscheid te maken." CWIL

Els Naeyaert: http://democratie.senaat.be & http://www.senaat.be via NIEUWS naar Regionale herinneringseducatiedag 27 oktober 2010

©Guy Goossens – Belgische Senaat

Het Platform Democratie en Burgerzin van de Senaat wil bijdragen tot herinneringseducatie en tot burgerzin. Met de organisatie van regionale herinneringseducatiedagen slaat het Platform twee vliegen in één klap: **het maakt leerlingen bewust voor de trieste realiteit uit het verleden en het legt verbanden tussen het verleden en de leefwereld van de jongeren.**

Eén keer per maand nodigt de Senaat scholieren uit de 3de graad secundair onderwijs uit een provincie of regio uit, om de themawandeling 'Repressie en verzet in Brussel tijdens de Tweede Wereldoorlog' van Polymnia (www.polymnia.be) te volgen.

Aan die themawandeling wordt een debat/ontmoeting met senatoren over een actueel onderwerp gekoppeld om jongeren echt te sensibiliseren voor de gevolgen van racisme, discriminatie, intolerantie, manipulatie of stereotiep denken.

Op 27 oktober 2010 vond de eerste regionale herinneringseducatiedag van het parlementaire jaar plaats. We konden rekenen op de deelname van twee scholen uit de provincie Antwerpen: het Atheneum Klein-Brabant uit Bornem en het Gemeentelijk Technisch Instituut St-Jozef uit Kalmthout.

Na de twee uur durende wandeling over **'Repressie en Verzet in Brussel tijdens de Tweede Wereldoorlog'** gingen de jongeren een discussie aan over **'cyberhate'** met de senatoren Piet De Bruyn (N-VA), Güler Turan (sp.a) en Freya Piryns (Groen!) en met ervaringsdeskundigen van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding. Haatboodschappen ten opzichte van bepaalde bevolkingsgroepen zijn de wereld nog lang niet uit. Via het internet verspreiden ze zich vandaag sneller dan ooit tevoren. Hoe gaan jongeren hiermee om? Wat kunnen zij en de parlementsleden eraan doen?

Mario Van Dam (zie p. 6) van het Atheneum Klein Brabant, brengt verslag uit.

Mario Van Dam

©Guy Goossens – Belgische Senaat

"HERINNERINGSEDUCATIE ONMISBAAR VOOR HET AANLEREN VAN DEMOCRATIE EN BURGERZIN BIJ JONGEREN"

Woensdag 27 oktober spoorden we met onze leerlingen van 5A en 6A richting Brussel. Onze bestemming was zeker niet de minste, en de leerlingen keken er zeer naar uit de Senaat aan de binnenkant te kunnen bewonderen. Aan het station werden we opgewacht door Frank Van Eeckhout, die ons keurig begeleidde naar het Warandepark. Toen we aankwamen, waren onze gidsen reeds aanwezig. Vervolgens kreeg elke klas een gids toegewezen en konden we vertrekken.

©Guy Goossens – Belgische Senaat

De wandeling stond in het thema van repressie en verzet in Brussel tijdens WOII. Al in het Warandepark kon de gids ons verbazen met haar kennis over het park. Zo leerde ze ons dat de paden de vorm van een passer hebben, een symbool afkomstig uit de vrijmetselarij. Want naast Joden, zigeuners en homo's bleven ook vrijmetselaars niet gespaard door de nazi's. Alle leerlingen begrepen meteen dat alle andersdenkenden vervolgd werden. **Het is belangrijk voor hen om te gaan met onze multiculturele samenleving waarin iedereen vrij kan zeggen wat hij of zij denkt.**

We stopten op enkele interessante plaatsen waar onze gids meer vertelde over Brussel tijdens de Tweede Wereldoorlog. Toen ze het had over het verzet in de stad, hielden we even halt bij de drukkerij van *le faux soir*. Je kon als het ware de geschiedenis aanraken en herbeleven. De volgende halte was de grote Joodse synagoge. Op deze speciale plek leerden we dat het woord Shoah (genocide van 6 miljoen joden) uit het Hebreeuws is afgeleid en catastrofe betekend. We kregen te horen wat precies de gevolgen waren voor de Joodse bevolking van Brussel. Door middel van "Arbeitseinsatzbefehl" (= een verplichtte "tewerkstelling" in Duitsland), gruwelijke razzia's en verklikkers deporteerden de Duitsers bijna alle 70.000 Joodse inwoners van België.

Na de themawandeling werden we in de Senaat ontvangen en kon het debat van start gaan. Cyberhate was het thema. De leerlingen konden discussiëren met enkele belangrijke senatoren. Achteraf vertelden ze mij dat het best wel spannend was, en dat ze hoopten dat de senatoren met hun standpunten rekening zouden houden. De groep kreeg het gevoel dat hun mening nu eindelijk eens gehoord werd. Het thema werd verruimd en snel mondde het uit in een debat over vrije meningsuiting. **De jongeren gaven hun mening over kwetsende islamkarikaturen en filmpjes van neo-nazi skinheads.**

Onze middaglunch, aangeboden in het peristylium van de Senaat, zorgde voor een korte pauze in de toch wel drukke agenda. Dankzij de Auschwitz Stichting en de Senaat kon onze school in de namiddag het Paleis der Natie bezoeken. Velen waren onder de indruk van de talrijke kunstschatten die er te vinden zijn. **Onze laatste halte was de commissiezaal waar we de eer hadden getuigen te zijn van de getuigenis van Paul baron Halter.**

Het moment waarop de meeste leerlingen gewacht hadden, was zeker en vast de ontmoeting met Paul baron Halter. De getuigenis is er eigenlijk op vraag van de leerlingen gekomen. Vorig jaar heb ik met hen immers een half jaar rond de Shoah gewerkt en bezochten we samen Auschwitz. Toen ik hen vertelde over de initiatieven van de Auschwitz Stichting, kwam de vraag of ik geen gesprek met een overlevende kon organiseren. Zo is het idee gegroeid om contact op te nemen met de Stichting. Het is dankzij hun medewerking dat wij het verhaal van Paul baron Halter nooit meer zullen vergeten en voor altijd met ons meedragen.

Laïla, een leerlinge uit 6A, stelde in beide landstalen onze school voor aan Paul baron Halter en ondergedoken kind Henri Goldberg. Toen Paul baron Halter begon te praten, viel er een stilte in de zaal. Iedereen wou zijn verhaal horen. Zijn daden bij het Verzet, zijn arrestatie, de ervaringen van Auschwitz... Paul baron Halter vertelde hoe hij met een pijp in zijn jaszak een Duitse officier van zijn wapen

©Guy Goossens – Belgische Senaat

ontdeed. De bekende foto van Paul Halter met zijn pijp, die ook als kaft gebruikt is voor het boek *Paul Halter, nummer 151.610*, bekijken we nu helemaal anders.

De energie die nog steeds uitgaat van deze getuige is ongelooflijk. Op de terugweg kwamen er nog vele vragen. Vele leerlingen waren onder de indruk van wat ze te horen gekregen hadden. **Ondanks de emotionele getuigenis, hebben we toch zijn boodschap duidelijk begrepen: de jeugd is de toekomst, zij moet nu de getuigenissen doorgeven, zodat men nooit kan vergeten wat er is gebeurd in Auschwitz.** Onze trein stopte veilig in Bornem, iets wat voor zovele miljoenen mensen tijdens WOII niet het geval was.

Graag zou ik uit naam van alle leerlingen uit Atheneum Klein Brabant Paul baron Halter, de Auschwitz Stichting en Mevrouw Naeyaert van de Senaat bedanken voor deze unieke en leerrijke dag. Ik weet zeker dat de leerlingen er nog lang over zullen napraten. **Het is immers van groot belang dat, dankzij jullie inzet, onze jongeren inzien dat oorlog steeds desastreuze gevolgen met zich meedraagt. Het is nu hun taak ervoor te zorgen dat de belofte van "Nooit meer oorlog" van na WOI opnieuw de betekenis en waarde krijgt die ze toehoort.**

©Guy Goossens – Belgische Senaat

“Romans kunnen helpen om de Herinnering te versterken”

Voormalig Nobelprijswinnaar voor de Vrede Elie Wiesel, heeft een nieuw boek geschreven over zijn ervaringen als Getuige van de Shoah. *Otage* heet het werk. Wiesel benadrukt dat de Getuigen moeten blijven schrijven. **“Woorden zijn het enige dat ik heb om mijn verhaal te doen”**, zei hij tegen een journalist van Le Figaro.

> In zijn gijzelaarschap denkt hij terug aan de oorlog en zijn verhaal.

Ellie Wiesel is geboren op 30 september 1928 in Sighet (Roemenië). **Hij is amper 15 als hij gedeporteerd wordt naar Auschwitz, waar hij zijn moeder en kleine zus is verloren.** Wanneer hij en z’n vader worden overgeplaatst naar Buchenwald, sterft deze laatste enkele dagen na hun aankomst. Elie Wiesel wordt in april 1945 bevrijd. Sinds 1958 heeft hij al een veertigtal boeken gepubliceerd in meer dan twintig talen. Hij heeft verschillende litteraire prijzen gewonnen, waaronder *le prix Médicis en le prix du Livre Inter*. In 1986 ontvangt Wiesel de belangrijkste herkenning voor zijn werk: **de Nobelprijs voor de Vrede.**

Otage is het verhaal van een joods-Amerikaanse auteur, Shaltiel Feigenberg, die op klaarlichte dag in Brooklyn, 1975, wordt ontvoerd door een Palestijnse revolutionaire groep. Het nieuws haalt de voorpagina van alle internationale kranten. De wereld is geschokt. **Het is namelijk de eerste keer dat deze vorm van terrorisme de kop opsteekt in Amerika.**

> “Zowel Shaltiel als de Italiaan zijn gered door de Herinnering”

In zijn gijzelaarschap denkt hij terug aan de oorlog en zijn verhaal. **De vernederingen, het ghetto van Dawarowski en de deportatie van alle inwoners ervan in 1942.** Shaltiel heeft echter aan de deportaties kunnen ontsnappen omdat hij als kind kon onderduiken bij een Duitse graaf die eveneens werkte voor de inlichtingendienst van de nazi’s. Hij herinnert zich ook de verhalen van z’n vader en nonkel, beiden overlevenden van Auschwitz.

In één van de ontmoetingen gaat Shaltiel **de dialoog aan met z’n gijzelnemers.** De ene is een antisemitische Arabier die vecht voor de zaak van zijn volk, de andere een revolutionaire Italiaan. Wanneer ze met Shaltiel discussiëren over de zin van de geschiedenis, het bestaan van de staat Israël, de terreur en hun slachtoffers, vertelt hij hen de getuigenis van z’n vader. De Italiaan, wiens vader lid was geweest van de bruinhemden en vervolgens bij de SS was toegetreden, kreeg berouw door het emotionele verhaal en liet Shaltiel vrij. **“Zowel Shaltiel als de Italiaan zijn gered door de Herinnering”**, voegt Elie Wiesel eraan toe.

Het verhaal over de ontvoering is deels gebaseerd op een incident dat Elie Wiesel twee jaar geleden heeft meegemaakt. Een jongeman probeerde Elie Wiesel toen in een lift gevangen te nemen en te kidnappen. De poging mislukte en de 22-jarige jongen werd door de politie opgepakt. Later verklaarde hij dat hij Elie Wiesel al enkele weken volgde. **Hij wou Wiesel dwingen om toe te geven dat de Holocaust niet had plaatsgevonden.**

Op de vraag of er fictie mag geschreven worden antwoordt Wiesel dat hij nooit een roman over de Shoah heeft willen schrijven. Hij begrijpt dat anderen het wel doen, maar dat vindt hij de verantwoordelijkheid van de schrijver. **“In mijn verhalen of romans schrijf ik over de Herinnering, want ik draag mijn nummer zowel op als in mij. Ik wil wel niet de laatste Getuige zijn, dat zou te zwaar zijn om te dragen.”**

Dankzij de vele romans die rond het thema verschijnen, blijven de woorden van de Getuigen bewaard.

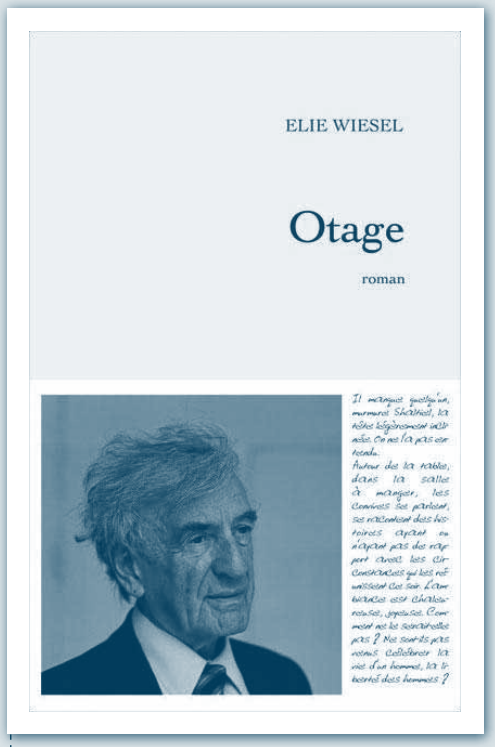

Boeken maken het op die manier mogelijk om de Herinnering te versterken. **“Wat zijn we immers zonder de Herinnering? Het is iets zoals een vijfde dimentie.”** Volgens Wiesel is het noodzakelijk dat de Getuigen blijven schrijven, want het gevaar ligt op de loer. Met behulp van de talrijke getuigenissen moeten we proberen het revisionisme en negationisme de kop in te drukken. **“We moeten ons beschermen tegen deze leugenaars die de Herinnering vermoorden.”**

De roman, *Otage*, uitgegeven bij Grasset, is verkrijgbaar via fnac.com.

ISBN : 9782246775812 – 19 €

Mario VAN DAM,
Leerkracht Frans/Spaans/Vrije Ruimte/
Werkgroep Herinneringseducatie in
het Atheneum Klein Brabant te Bornem,
jurylid schrijfwedstrijd en lid van
de commissie onderwijs en vorming in
de vzw Auschwitz in Gedachtenis

SCHRIJFWEDSTRIJD, schooljaar 2010-2011

« Na wijs beraad wordt met unanimiteit de volgende titel weerhouden, ingezonden door Paul Morren: ***Het is me altijd erg vreemd gebleken dat iemand zich vereerd kan gevoelen door anderen te hebben vernederd.*** **Mahâtma Gandhi, 1869-1948**

De voltallige jury gaat akkoord met het voorstel van Mieke Goossens om de Engelstalige versie* weer te geven, gevolgd door de Nederlandstalige vertaling, welke de officiële titel van de schrijfwedstrijd 2011 is.

**IT HAS ALWAYS BEEN A MYSTERY TO ME, HOW MEN CAN FEEL THEMSELVES HONOURED BY THE HUMILIATION OF THEIR FELLOW BEINGS.*»

«De voltallige vergadering bekrachtigt unaniem volgende punten :

- de drie kopijen die de school/leerkracht heeft uitgekozen dienen het secretariaat van de vzw Auschwitz in Gedachtenis – Stichting Auschwitz ten laatste te bereiken op vrijdag 4 februari 2010, om 12 uur.
- de deliberaties vinden plaats op dinsdag 22 februari 2010, om 18 uur.»

Plaatsen van Herinnering

Speciaal voor de 7de jaar TSO-BSO uit de volgende studierichtingen : Hotel, Kinderzorg, Thuis en bejaardenzorg, Verkoop en Etalage, Esthetische Lichaamsverzorging, Haarstyliste, Wonding-Decoratie-Restauratiechnieken van het www.sintlutgardis.be; die op 1, 2 & 3 maart op studiereis naar Auschwitz-Birkenau vertrekken. Deze leerlingen zullen bijgestaan worden door hun leerkrachten Godsdienst, Project-Algemene Vakken, Praktijk en Geschiedenis en mede-begeleid door Lydia Chagoll www.buyenschagoll.be & Frank Van Eeckhout. Marie-Jeanne Reynders, Robby Morren, Guy Peeters, frederic.crahay@auschwitz.be en frank.vaneeckhout@auschwitz.be hadden reeds een eerste voorbereidingsvergadering op 08 november jl.
De leerlingen van de Campus Tichelrij van het K.A. Sint-Truiden - www.campustichelrij.be - bereiden zich tevens voor op hun studiereis.

Herdenkingsmonument Sinti en Roma in Auschwitz-Birkenau

Monument in Auschwitz-Birkenau
(foto Ludwig en Lydia Rost-Stefani)

In 1973 liet **Rose O. Bamberger**, de leider van de Duitse Sinti, op de gronden van het voormalige *Zigeunerlager* - sectie 28 - in het concentratie- en vernietigings-kamp Auschwitz-Birkenau een monument plaatsen. Het is een muur in rode baksteen. In het midden staat een granieten obelisk waarop een tekst in Romani, de taal van de Sinti. Aan weerszijden hangen gedenkplaten waarop dezelfde tekst in het Pools en het Duits.

Plaats van herinnering aan de Roma in het concentratiekamp van Auschwitz-Birkenau. Duizenden mannen, vrouwen en kinderen gevangen genomen, gemarteld, slachtoffers van het Duitse fascisme, kwamen om in dit kamp van Birkenau wreed gekweld, gedood en vergast. 1973 Roma Stichting Duitsland Rose O. Bamberger

Onder de centrale gedenkplaat werd een andere aangebracht met de volgende tekst:

Dit monument werd gerenoveerd op de 50ste verjaardag van de sluiting van Zigeunerkamp in Auschwitz-Birkenau. Roma vereniging in Polen, 3 augustus 1994.

Aan de achterkant van het monument is er nog een gedenkplaat met een tekst in het Tsjechisch:

Ter nagedachtenis aan de doden die leden en stierven in concentratiekmap Oswecim-Brzezinka. Brno, de Tsjechische en Slowaakse federale republiek

Vader Vaclav Ruzicka
Moeder Karolina
Broers Frantisek, Cenek, Josaf
Zusters Bozena, Jana
In eeuwige gedachtenis
Zoon en broer Tonda
13 stierven in het dodenkamp 4.16.1947.

In 1994, werd de 2de augustus uitgeroepen tot *Internationale Herdenkings-dag van de Roma in de vernietigingskampen*. Sindsdien hebben bij het monument tal van herdenkingen plaatsgevonden.

GEDENKPLAAT JOODS MUSEUM VAN DEPORTATIE EN VERZET MECHELEN

Op 15 januari 1944 werden alle in Mechelen verzamelde *zigeuners* samengebracht in een speciaal Z-konvooi met bestemming Auschwitz-Birkenau. Onder de 351 gedeporteerden bevonden zich 77 mannen, 99 vrouwen en 175 kinderen (99 jongens en 76 meisjes).

Aan de gevel van de voormalige Dossinkazerne te Mechelen werd op 3 juni 1995 een arduinen gedenksteen bevestigd voor de Roma, Manoesjen en woonwagenbewoners die het slachtoffer werden van de nazibezetter. Deze steen is medebetaald door de woonwagengemeenschap.

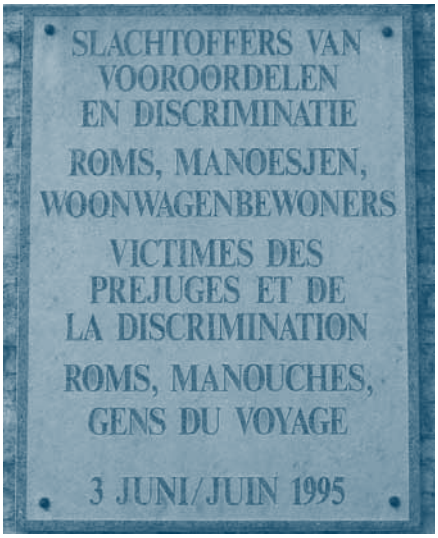

Gedenkplaat voormalige Dossinkazerne (foto Museum JMDV)

Ze hebben de mogelijkheid om jaarlijks ter plaatse een kleine plechtigheid te organiseren.

DE KEULENAER Paul is leraar op rust van het Gemeenschapsonderwijs, momenteel alleen nog docent aan de Europese school II Brussel. Sinds 1988 maakt hij deel uit van de raad van bestuur van de Stichting Auschwitz – Auschwitz in Gedachtenis. Onder zijn impuls kwam er in 1996 de verhandelingswedstrijd Vlaanderen, nu: schrijfwedstrijd, waarvan hij ook jaren de voorzitter van de jury was. In 1999 stichtte hij de pedagogische commissie waarvan hij ook de voorzitter werd. In 2000 kwam er het pedagogisch tijdschrift *Bulletin 2000*, later Sporen. Tot 2008 combineerde hij deze functies.

Uitnodiging voor alle Brusselse middelbare scholen

BRUSSEL - BREENDONK - BRUSSEL
vrijdag 21 januari, vrijdag 28 januari en vrijdag 4 februari 2011

Op zoek naar een les geschiedenis die je leerlingen lang zal bijblijven? Voor klassen van het vierde, vijfde en zesde jaar secundair onderwijs heeft **Puzzel Brussel** een uitgelezen aanbod in petto.
In de voormiddag brengen de jongeren een **gegidst bezoek** aan het Fort van Breendonk. In de namiddag trekken we naar het Brussels Parlement voor een **beklijvende babbel** met twee getuigen die de Tweede Wereldoorlog van dichtbij hebben meegemaakt.
Reserveren kan voor de op en top **democratische prijs** van € 5 per leerling.

BEZOEK AAN BREENDONK

Het Fort van Breendonk deed tijdens de Tweede Wereldoorlog dienst als doorgangskamp, in afwachting van een transport naar de concentratiekampen in Duitsland, Oostenrijk of Polen. Duizenden gevangenen leidden er een bijzonder bar leven, boordevol hard labeur, soms met de dood tot gevolg. Deskundige gidsen staan klaar om deze zwarte bladzijde uit de geschiedenis weer tot leven te brengen. Ze leiden je leerlingen rond langs de schamele slaapbarakken, de kille werkplaatsen, de folterkamer en de executieplaats.

8u45: verzamelen aan het Instituut voor Oorlogsveteranen, Regentlaan 45-46, 1000 Brussel.
9u: vertrek bus richting Breendonk.
10u - 12u: bezoek aan het Fort van Breendonk onder leiding van een ervaren gids.
12u -12u30: lunch ter plaatse (lunchpakket meebrengen!)
12u30: terugtocht naar Brussel.

EDUCATIEF PROGRAMMA IN HET BRUSSELS PARLEMENT

Voor het namiddagprogramma werken we samen met de Stichting Auschwitz, die een pak ervaring op zak heeft om de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog levendig te houden. We zorgen voor een unieke ontmoeting om nooit te vergeten. En dat in het hart van de democratie: het Brussels Parlement.

13u30: een film die naar de keel grijpt
Om te beginnen krijg je een pakkende montage te zien uit de reeks 'De Laatste Getuigen'. Een documentaire die Luckas Vander Taelen begin jaren '90 draaide, met onthutsende verhalen van mensen die de concentratiekampen overleefden.

13u45: gesprek met twee getuigen
Vervolgens vertellen twee gerenommeerde gastsprekers hun persoonlijke verhaal. De jongeren kruipen in de rol van interviewer en kunnen vrijuit vragen afvuren.

- **Henri Goldberg**
  Henri Goldberg was amper vijf jaar toen de oorlog uitbrak. Als Joodse jongen werd hij verplicht om de Jodenster dragen en mocht hij niet meer naar school. Later werd hij ondergebracht bij een Noord-Franse weduwe. Zeven jaar lang was hij Henri Dubois. Hij overleefde de oorlogsjaren als onderduikkind.

- **Baron Paul Halter**
  Als onverschrokken jongenman sloot Paul Halter zich tijdens de oorlog aan bij het verzet. Hij opereerde onder de naam Stéphane, en nam deel aan gevaarlijke sabotageacties. Tot hij tegen de lamp liep. Via de Dossinkazerne in Mechelen werd hij uiteindelijk gedeporteerd naar Auschwitz. Hij overleefde de concentratiekampen, en is nu een krasse negentiger die zijn boodschap graag doorgeeft aan de jonge generatie. Zodat niemand de oorlogsgruwel ooit zou vergeten.

15u: einde

RESERVEREN

- Inschrijven doe je via telefoon of mail.
- Bezorg ons de naam van je school + het aantal leerlingen + je voorkeursdatum, en wij mailen een bevestiging terug.
- Let op: het aantal plaatsen in de bus is beperkt tot maximum vijftig leerlingen en twee begeleiders!
- Per leerling of begeleider betaal je € 5, - inclusief busreis, gids in Breendonk, en het aanvullende programma in het Brussels Parlement.

Raad Vlaamse Gemeenschapscommissie
Lombardstraat 67
1000 Brussel
Karin Balis
02 213 71 95
info@puzzelbrussel.be

Dit programma is een samenwerking van **Puzzel Brussel**, de educatieve dienst van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, **de Stichting Auschwitz** en **het Instituut voor Veteranen**, Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oud-strijders en Oorlogsslachtoffers (IV-NIOOO).

Agenda

12/01/2011 - 11/02/2011: Tentoonstelling Primo Levi in het Instituut Saint-Louis, Broekstraat 113 te Brussel, contact via: olivier.desaintmoulin@saint-louis.be
17/01/2011: Vernissage tentoonstelling Primo Levi door Paul baron Halter, Henri Goldberg, Frédéric Crahay, contact via: frank.vaneeckhout@auschwitz.be
19/01/2011: Vergadering Commissie Onderwijs en Vorming van de vzw Auschwitz in Gedachtenis, contact via: frank.vaneeckhout@auschwitz.be
21/01/2011: Getuigenissen en conferentie in het Brussels Parlement, zie verder op deze pagina
26/01/2011: Regionale herinneringseducatiedag in de Senaat – Bruxelles Capitale, zie pagina 12
28/01/2011: Getuigenissen en conferentie in het Brussels Parlement, zie verder op deze pagina
16/02/2011: Regionale herinneringseducatiedag in de Senaat – Provincie Vlaams Brabant, inschrijving via: http://democratie.senaat.be
16/02/2011: Opleidingsdag leerkrachten West-Vlaanderen – Spermalie - Brugge, inschrijving via: dhr.p.sanders@gmail.com
04/02/2011: Getuigenissen en conferentie in het Brussels Parlement, zie verder op deze pagina
04/02/2011: Afsluiting inzending verhandelingen schrijfwedstrijd
14/02/2011 - 01/03/2011: Tentoonstelling Primo Levi – Heilig Hartcollege van Ganshoren, contact via: frank.vaneeckhout@auschwitz.be
22/02/2011: Deliberatie schrijfwedstrijd 2011
01/03/2011: Studiereis met de leerlingen van het Sint-Lutgardisinstituut van Mol, zie pagina 7
02/03/2011: Senaat Regionale Herinneringseducatiedag Namen en Waals-Brabant, zie pagina 9
23/03/2011: Regionale herinneringseducatiedag in de Senaat – Provincie West-Vlaanderen, inschrijving via: http://democratie.senaat.be
28/03/2011: Forum van het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie (BCH), zie: www.herinneringseducatie.be
12/04/2011 – 16/04/2011: Studiereis naar Auschwitz-Birkenau 2011. Info en inschrijving: nathalie.peeters@auschwitz.be – www.auschwitz.be
23/11/2011: Regionale herinneringseducatiedag in de Senaat – Provincie Oost-Vlaanderen, inschrijving via: http://democratie.senaat.be

De “Hauptbücher” van het “Zigeunerlagers”

In de zogenaamde ***Hauptbücher*** **(grootboeken)** van het zigeunerkamp werden de gevangen bij aankomst ingedeeld volgens geslacht, Hun namen werden in het ***Lagerbücher*** **(kampboeken)** geregistreerd. Iedereen kreeg een gevangennummer, dat samen met de “ Z” (voor Zigeuner) op de op hun linkerarm werd getatoeëerd en een zwarte driehoek (het herkenningsteken voor asocialen). Zuigelingen kregen een nummer op het dijbeen getatoeëerd. Op de ***Häftelingsschreibstube*** **(gevangenschrijfkantoor)** moesten gevangenen de systeemkaarten invullen op basis van de transportlijsten en de grootboeken. Dagelijks moesten zij de overlijdensmeldingen inschrijven die vanuit het ziekenboeg naar het kantoor werden gebracht. Maar er waren ook veel Sinti en Roma die zonder voorafgaande registratie bij aankomst meteen naar de gaskamers werden overgebracht. Het aantal Sinti en Roma dat in Auschwitz vermoord werd is veel hoger dan de algemene grootboeken aangeven. We verwijzen naar de vorige tekst op pagina 7.

In juli 1944 voor de liquidatie van het kamp door de SS, zou de Poolse gevangene **Tadeusz Joachimowski de boeken in lappen gewikkeld en in een emmer tussen twee barakken begraven hebben.** In 1949 zouden teruggevonden zijn.

Anderen stellen dat ze gewoon door de geallieerden werden teruggevonden in de kampenadministratie met betrekking tot de ***Zigeunersammelstellen*** en zo in beslag genomen.

Met behulp van electronische gevensverwerking konden de boeken gereconstrueerd worden. In 1993 werden ze door het Staatsmuseum Auschwitz samen met het Dokumentations – und Kulturzentrum Deutscher Sint und Roma onder de titel ***Gedenkbuch. Die Sinti und Roma im Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau*** uitgegeven. Het gedenkboek bevat de namen van bijna 21.000 Sinti en Roma die uit heel Europa naar Auschwitz werden gedeporteerd en daar bijna allemaal vermoord werden.

Gedenkbuch. Die Sinti und Roma im Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau Memorial Book. The Gypsies at Auschwitz-Birkenau / Ksiega Pamieci. Cyganie w obozie Koncentracyjnym Auschwitz-, p. 1674 (gebonden uitgave) uitg. Staatsmuseum Auschwitz-Birkenau i.s.m. Dokumentations – und Kulturzentrum Deutscher Sint und Roma , voorwoord Rose Romani, inleiding Parcer, Jan , 1993, Duits – Engels – Pools, ISBN-13: 978-3 – 598 – 11162 - 4

Paul De Keulenaer publiceerde o.m. **KZ A 5148 Regine Beer** - 1992 Uitgeverij Epo - Antwerpen (tweede herwerkte druk oktober 1992), 1992 Editions Epo – Bruxelles, 1998 in Sul Confine La Questione dei “ Matrimoni misti “ durante la persecuzione antiebraica in Italia e in Europa (1935 -1945) Giuliana,Marisa,Gabriella Cardosi Silvio Zandrani Editore 1998 - **Regine Beer. Mijn leven als KZ 5148** - 2006 Uitgeverij Epo Antwerpen

Echos francophones

Pendant l’année 2011, la Plate-forme Démocratie et
Citoyenneté du Sénat organise une série de ‘Journées régionales de la mémoire’. Le Sénat recevra par province/région 3 écoles du 3 degré du secondaire pour la visite guidée à travers Bruxelles «Répression et résistance à Bruxelles pendant la Seconde Guerre mondiale» et un débat avec des sénateurs. Voici les dates prévues :

- **26/01/11:** Bruxelles (inscriptions jusqu’au **12/01/11**)
- **02/03/11:** Namur + Brabant-Wallon (inscriptions jusqu’au **16/02/11**)
- **26/10/11:** Liège (inscriptions jusqu’au **12/10/11**)
- **30/11/11:** Hainaut (inscriptions jusqu’au **16/11/11**)

Découvrez sur le site web http://democratie.senat.be (rubrique ‘événements’) le programme des journées et inscrivez votre école.

Foto’s en documenten in het staatsmuseum Auschwitz-Birkenau.

De nationaalsocialistische volkenmoord op Sinti en Roma. Hoogst actueel!

Lange tijd stond de naam Auschwitz alleen symbool voor de volkerenmoord op de Joden. Van de vervolging en moord door de nationaalsocialisten in het bezette Europa van de minderheid Sinti en Roma[1] was geen sprake.

Vanaf juli 1941 zijn er al Sinti-en Romagevangenen te vinden op de overgeleverde registratielijsten van het concentratiekamp Auschwitz. Ze waren zowel in het *Stamlager* (Auschwitz I) als in het mannen – of vrouwenkamp in Auschwitz-Birkenau (Auschwitz II) geïnterneerd. Een afzonderlijk transport van 93 Sinti en Roma kwam op 3 december 1942 in Auschwitz aan, waarschijnlijk zijn ze in de gaskamer vermoord.

Op 16 december 1942 gaf Himmler het bevel om de overgebleven Sinti en Roma op het Duitse grondgebied familiegewijze uit nagenoeg alle bezette landen van Europa te deporteren naar Auschwitz-Birkenau.

Met de bouw van kampsectie B II e, door de SS later *zigeunerkamp* genoemd, werd rond de jaarwisseling van 1942 en 1943 een begin gemaakt. Het eerste transport uit Duitsland kwam op 26 februari 1943 aan. Vanaf maart werden ook de Sint en Roma uit de bezette gebieden en geannexeerde gebieden naar Auschwitz gedeporteerd.

In vergelijking met de Joden waren zij veel slechter georganiseerd, in veel landen was er immers voor de Tweede Wereldoorlog geen registratie van de Roma vandaar dat het onbekend is hoeveel er zijn omgekomen. Schattingen lopen uiteen, men neemt aan dat vele ‘zigeuners’[2] in het nationaalsocialistisch bezette Europa die met medewerking van vrijwel alle staatsinstellingen van het Derde Rijk op gang werden gezet, vermoord werden . Het *Zigeunerlager* heeft 17 maanden bestaan. In de nacht van 2 op 3 augustus 1944 werden de 2.897 Sinti en Roma van het *Zigeunerlager* in Birkenau vergast, om plaats te maken voor Hongaarse joden die met tienduizenden

1 - Sinti verwijst naar de leden die sinds middeleeuwen in Midden-Europa woonden. Roma duidt op e leden van Zuidoost-Europese afkomst. Buiten het Duitse taalgebied wordt de term “Roma” of Rom (betekent mens) ook als verzamelnaam voor de gehele minderheid gebruikt.

2 - Het begrip Zigeuner is van middeleeuwse oorsprong. Het is een benaming waarmee de meerderheidsbevolking de “vreemdeling” aanduidt. Veel Sinti en Roma wijzen dit woord af als dicriminerend.

tegelijk werden aangevoerd. Tussen 15.03.1943 en juli 1944, werden in het *Zigeunerfamilienlager* in *KL Auschwitz II - Birkenau* 368 kinderen geboren.[3]

Op de naziprocessen van Neurenberg werd nauwelijks over hen gesproken. Duitsland heeft hen na de oorlog ook nooit schadevergoeding betaald.

Eind de jaren zeventig werd door openbare manifestaties onder leiding van **Romani Rose** de aandacht gevestigd op hun wensen en erkenning als slachtoffer.

Romani Rose
foto DKD S&R Heidelberg

In februari 1982 vond de oprichting plaats van de *Zentralrat Deutscher Sinti und Roma*, een koepelorganisatie waarbij zestien ledenorganisaties aangesloten zijn. Op 17 maart 1982 werd door de toenmalige bondskanselier Helmut Schmidt een belangrijke stap gezet: het erkennen van de tegen deze minderheidsgroep begane nationaal-socialistische misdaad als volkerenmoord op basis van "ras".

Begin jaren negentig kon met behulp van de stad Heidelberg in de oude binnenstad het *Dokumentations- und Kulturzentrum Deutscher Sinti und Roma*, enig in Europa, opgericht worden. In 1997 werd het opengesteld voor het grote publiek.[4]

Tentoonstellingsruimte Blok 13 Gedenkstätte Auschwitz

Een volgende belangrijke stap was, na ruim drie jaar voorbereiding, op 2 augustus 2001, in Blok 13 van het voormalige Stammlager Auschwitz de opening van de eerste permanente tentoonstelling van de nationaal-socialistische volkerenoord op de Sinti en de Roma. Deze kwam tot stand op het initiatief en verantwoording van het *Dokumentations- und Kulturzentrum Deutscher Sinti und Roma* in samenwerking met de *Gedenkstätte Auschwitz*, de Vereniging van Roma in Polen en zes andere organisaties van Roma.

De tentoonstelling, kon beschikken over foto's en dokumenten die afkomstig waren van overlevenden en uit bijna negentig archieven van instellingen en paticulieren.

Twee jaar na de opening van de tentoonstelling wordt een catalogus van alle daar uitgestalde teksten en materialen voorgesteld. Thema's die aan bod komen zijn: als eerste deel de vervolging van de Sinti en Roma in het Duitse rijk: uitsluiting, vogelvrijverklaring, deportatie. Volgt dan : De volkerenmoord op de Sinti en de Roma in het door de nationaalsocialisten bezette Europa - waaronder ook België - , het deel wordt afgesloten met een overzichtskaart van de volkerenmoord op de Sinti en Roma.

Deel drie gaat over de kampsectie B II e in het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. Het zigeunerkamp. De foto's worden afgewisseld met historische verwijzingen, citaten, commentaren en getuigenissen van overlevenden.

Samensteller ervan is niet toevallig Romani Rose. Zoals eerder al gesteld is hij de leidende figuur in de beweging voor Sinti en Roma burgerrechten. Samen met andere vertegenwoordigers van minderheden uit de Verenigde Staten, Mexico, Argentinië, Japan, India, Sri Lanka, Frankrijk en Nederland, is hij een lid van het uitvoerend comité van de Internationale Beweging tegen discriminatie en racisme (*Internationale Bewegung und gegen Diskriminierung Rassismus* - IMAR), opgericht in Tokyo in 1988. In maart 2006 kreeg hij een zetel in het Internationaal Auschwitz Comité.

Een en ander heeft ook te maken met zijn eigen familiegeschiedenis. Dertien van zijn naaste familieleden werden vermoord in verschillende concentratiekampen.

Door uitgeverij Verbum werd de Nederlandse editie van De nationaalsocialistische volkenmoord op Sinti en Roma uitgebracht, Zoni Weisz schreef hiervoor het voorwoord. Het is een initiatief van Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma.

Deze catalogus een belangrijk aanvullend boek over een bijna vergeten minderheidsgroep. Een interessant kijk- en leesboek, een absolute aanrader voor docenten, leerkrachten en geïnteresseerden.

De nationaalsocialistische volkenmoord op Sinti en Roma, Romani Rose, catalogus over de permanente expositie in blok 13 van het staats-museum Auschwitz-Birkenau, 2010, 328p., ISBN 978 90 74274 47 0

Wij verwijzen naar: Konvooi Z Bulletin 2000 nr.12 jg.4 2003 uitgave Stichting Auschwitz Transport Z. Het transport van Zigeuners, p.146-147 in: De Belgische tentoonstelling in Auschwitz. Het boek, uitgave Joods museum van deportatie en verzet, 2007, ISBN 9 78907 6109039

Tips voor de leerkracht: Pour un monde sans discrimination, disons " STOP A L'EXCLUSIONS!" Les Roms aussi ont des droits fondamentaux. Dossier pédagogiqu, dossier d'action en exercices. Uitgave publication du Programme Jeunesse de la section d'Amnesty international, 9 rue Berckmans , 1060 Bruxelles.
Dossiers kunnen gedownload worden via www.amnesty.be/jeunes

Lees o.m. : 'Zigeuners'. Sinti en Roma onder het hakenkruis, Lydia Chagoll, Uitg. EPO vzw; 2008; 277p. ISBN 978 90 6445 494 3

Getuigenissen: Tussen Taicon Koré-Herman, Jean Galut, Paprika Galut-Mois en José Gotovitch. Uittreksels uit een interview in Gotovitch, José – Enkele gegevens betreffende de uitroeiing van de zigeuners uit België, Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, Brussel, 1976, p.178, p.168-169 &171-172. Ook gedeeltelijk te lezen op www.getuigen.be/Getuigenis.

Pro Memoria 10, september 1999, Informatiebulletin van het Staatsmuseum Auschwitz-Birkenau, ISSN 1429_0448

De Keulenaer Paul publiceerde o.m. **Vervolging, gevangenneming, deportatie en vernietiging** - Vlaanderen tijdens de Tweede Wereldoorlog onuitgegeven typoscript i.s.m. Hugo de Schampheleire (†) - Werkte mee aan o.m **Genummerd voor het leven. De laatste getuigen van de concentratiekampen in Europa.** 2009, Uitgeverij Davidsfonds Leuven - **De laatste getuigen uit concentratie- en vernietigingskampen** geïnterviewd door jongeren uit Vlaamse, Brusselse en Waalse secundaire scholen, 2010, Uitgeverij ASP Brussel - Hij is voorzitter van de Werkgroep Aarschotse Geschiedenis Documentatie en informatie.

3 - Kalendarium der Verfolgung von Sinti und Roma im Dritten Reich, uit: Gedenbuch.Die Sinti und Roma im Konzentrazionslager Auschwitz-Birkenau. Red. Jan Parcer,Hrsg. Staatsliches Museum Auschwitz-Birkenau und K.G. Sauer München 1993.

4 - Dokumentations-und Kulturzentrum Deutscher Sinti und Roma Bremeneckgasse 2 69117 Heidelberg Deutschland tel. (0049)-(0)6221-981102 fax (0049)-(0 6221-981177 Internet www.sintiundroma.de E-Mail info@sintiundroma.de

NA HET BOEK NU OOK DE FILM

Haar naam was Sarah

Na het verschijnen van het boek in 2007, loopt nu ook de film in de zalen. Beiden zijn interessant materiaal voor de les- klassepraktijk.

Historisch kader.

Vent printanier is de codenaam die de regering Petain[1] en de administratie van de nazibezetting gaven aan een van de meest wrede en barbaarse razzia van de Jodenvervolging in Frankrijk. Een schandelijk passage uit de Franse geschiedenis.

De razzia – la rafle – was oorspronkelijk voorzien op 13 en 14 juli 1942, maar werd uiteindelijk verplaatst naar 16 en 17 juli, opdat ze niet zou samenvallen met de nationale feestdag. Men vreesde een reactie van de Parijse bevolking. Op 13 juli 1942, beval de omzendbrief nr. 173-42 van de prefectuur van politie de arrestatie en het verzamelen van 27.391 buitenlandse joden in Frankrijk.

De bussen werden besteld.

De instructies van de directeur van de gemeentelijke politie waren duidelijk :

1. de politiemannen moeten de identiteit van de joden controleren en ze daarna aanhouden.
2. zij moeten niet ingaan op de opmerkingen die de arrestanten maken.
3. zij oordelen evenmin over de gezondheid van de arrestanten.
4. alle arrestanten worden naar het eerste verzamelcentrum gebracht, zonder meer.
5. de acties worden uitgevoerd met maximale snelheid, zonder commentaar.

Op 16 juli werd vanaf 5 uur 's morgens onder het toezicht van Franse politieambtenaren vergezeld van niet minder dan 4.500 Parijse politiemensen, op de deuren van de Joden, die op de lijsten – le fichier Tulard[2] - voorkwamen, geklopt. Systematisch werden in de loop van de dag communiqués vrijgegeven in verband met het verloop van de actie.

Om 7u30 kwamen de eerste autocars aan le Vélodrome d'hiver of Vél d'Hiv - zoals men deze noemde -.

Het *Vélodrome d'Hiver* (Wielerbaan 'van de Winter') stond vlakbij de Eiffeltoren op de hoek van de Boulevard de Grenelle en aan de Rue Nélaton, in het 15e arrondissement.

Daar men eerst Joden, ouder dan 16 jaar wilde arresteren, werd op voorstel van minister-president Laval besloten ook de kinderen te arresteren. Op het einde van de razzia werden 12. 884 Joden aangehouden, 4. 051 kinderen, 5. 802 vrouwen en 3. 031 mannen. Een onbekend aantal, gewaarschuwd door het Franse verzet of profiterend van een gebrek aan ijver, opzettelijk of accidenteel, van enkele politieagenten, ontsnapte aan de actie[3].

De omstandigheden waarin de opgepakte verkeerden waren meer dan mensonwaardig. De mensen zaten dagenlang opeengepakt in een ondragelijke hitte. De Vel 'd'Hiv' had een glazen dak, dat donker blauw geschilderd was om te voorkomen dat het kon worden gezien door bommenwerpers. De glazen koepel verhoogde de warmte in combinatie met ramen die dicht geschroefd waren voor de veiligheid. Van sanitaire voorziening was geen sprake, de stank was alom tegenwoordig. Daarenboven was er ook onvoldoende medische hulp.
Wat betreft persoonlijke zaken had men alleen maar het hoogst nodige mogen meenemen: een pull, een paar schoenen, twee hemden en een deken. Veel mensen overleden in het stadion en diegenen die probeerden te ontsnappen werden ter plaatse doodgeschoten. Een honderdtal mensen pleegden zelfmoord. Meerdere families werden gewoon van elkaar gescheiden. Vanaf hier werden ze gedeporteerd naar Auschwitz, met als tussenstation de zogenaamde interneringskampen Drancy en Beaune de la Rolande.

De roman.

Deze gebeurtenis inspireerde de auteur Tatiana de Rosnay en verzon het verhaal van Sarah. Het boek oorspronkelijk in het Engels geschreven verscheen

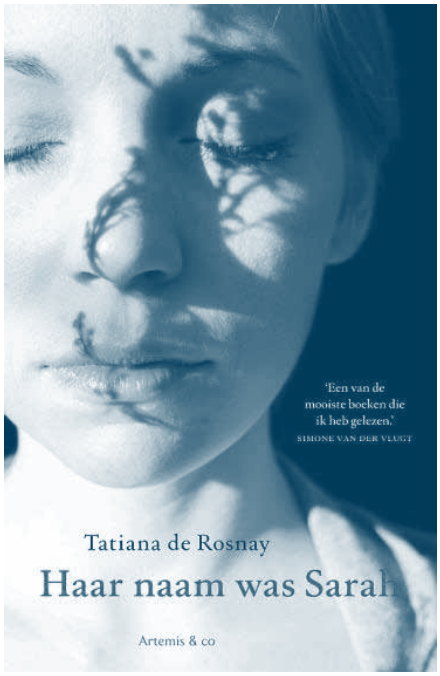

onder de titel *Sarah's Key*. Het werd meteen een internationale bestseller, het is vertaald in meer dan dertig talen, waaronder het Nederlands.

Het verhaal.

Sarah Starzinski is een joods meisje dat met haar broertje en ouders woont in Parijs. Op 16 juli wordt er 's morgens op de deur geklopt: de Franse politie staat voor de deur en wil hun meenemen. De familie snapt niet wat er aan de hand is, maar gaat mee, behalve het broertje van Sarah, Michel. Deze kruipt in een geheime kast en Sarah doet de deur op slot. De sleutel van de deur houdt ze bij zich, met het plan haar broertje zo snel mogelijk weer te bevrijden. De familie wordt overgebracht naar het Vélodrome d' Hiver en wordt er dagenlang vastgehouden.

Sarah en haar ouders worden naar Beaune de la Rolande gebracht, en meteen bij aankomst worden mannen van vrouwen en kinderen gescheiden. Een paar dagen later worden ook de vrouwen en kinderen gescheiden. Sarah voelt zich nu verantwoordelijk voor de kleine kinderen.

Samen met Rachel, een leeftijdsgenootje, besluit Sarah te ontsnappen. Ze wil terug naar Parijs om haar broertje te bevrijden. Blijkt dat, wanneer Sarah bij het ouderlijke huis aankomt, er al nieuwe bewoners ingetrokken zijn. Sarah rent toch het huis in en opent de kast, haar broertje is al overleden…

De zoon van de nieuwe eigenaar trouwt met de Amerikaanse journaliste Julia Jarmond. Julia en haar man weten beide niets van Sarah en haar broertje af. Julia krijgt de opdracht een artikel te schrijven

1 - Tijdens de Tweede Wereldoorlog, in de periode 1940-1944 vormde het Vichyregime de regering in Frankrijk. Deze tijdelijke regering, onder leiding van maarschalk Philippe Pétain noemde zich *État français* . Vanuit de stad Vichy bestuurde ze het zuidoostelijk deel van Frankrijk. Het regime collaboreerde met de Duitse nazi's en de Italiaanse fascisten, hierdoor werd het zeer berucht.

2 - André Tulard (1899-1967), politie-inspecteur, van 1940 tot 1943 onderdirecteur van de *service des étrangers et des affaires* bij de Politieprefectuur van Parijs *(préfecture de police de Paris).* Bekend vanwege het *Tulard-archief*, dat de Joden registreerde tijdens het Vichy-regime. Tulard was van 1940 tot 1943 onderdirecteur van de *service des étrangers et des affaires* bij de Politieprefectuur van Parijs *(préfecture de police de Paris).*

3 - De préfecture de police spreekt van 13.152 arrestaties. Het is ook het cijfer dat op de gedenkplaat is vermeld op de plaats waar indertijd de wielerbaan gestaan heeft.

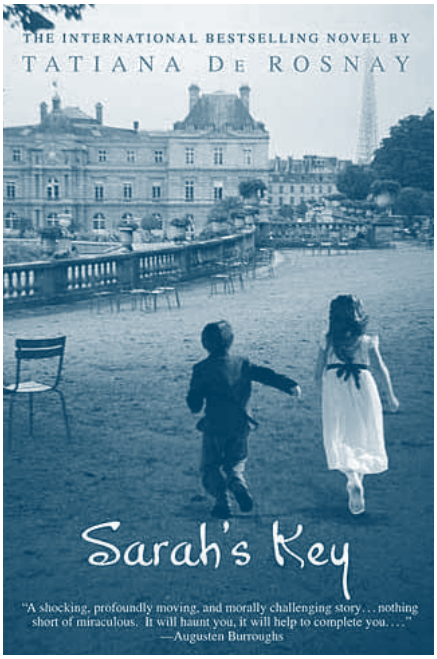

over het Vel d´Hiv, en komt hierbij te weten dat Sarah in het huis van haar schoonouders heeft gewoond. Nu Julia en haar man in dit huis gaan wonen, wil ze meer over Sarah weten, of ze nog leeft, wat ze heeft meegemaakt en hoe het is afgelopen….

Ze gaat op zoek in archieven, en via het dossier van Sarah ontdekt ze tegelijkertijd een goed verborgen geheim van haar eigen schoonfamilie. Haar echtgenoot probeert haar ervan te weerhouden zich met deze geschiedenis te bemoeien, maar Julia besluit desondanks het spoor van Sarah te volgen.

De lezer krijgt enerzijds het verhaal van de joodse familie vanuit het pespectief van Sarah te lezen, dan dat van Julia. Het verhaal speelt zich door de reizen die journaliste Julia maakt tegelijkertijd af in Parijs, Amerika en Italië. Twee verhaallijnen afgewisseld per hoofdstuk, lopen door elkaar…

De Engelse titel van het boek is ´Sarah´s Key´, wat naar mijn mening een logischere titel van het boek is, omdat Sarah een sleutel bij zich draagt om haar broertje te bevrijden. De sleutel is een belangrijk voorwerp in het verhaal.

De film.

Het boek werd nu verfilmd. Op de verfilming valt, wat niet altijd het geval is met films met een dergelijke inhoud, weinig op aan te merken.

De rol van de Amerikaanse journaliste wordt vertolkt door Kristin Scott Thomas, Mélusine Mayance speelt de rol van Sarah. De regie is in handen van Gilles Paquet-Brenner. Naar aanleiding van de verfilming verschijnt bij de uitgeverij Artemis de filmeditie van het boek.

Zowel het boek als film laten niemand onverschillig en geven heel wat stof tot nadenken en discussie. Beiden kunnen, vakoverschrijdend, als uitgangspunt besproken en aangewend worden in de lessen. Duur: 111'.

Oproep.

Wij doen aan docenten en leerkrachten een oproep om na het bekijken van deze film (hopelijk later de dvd) hun ervaringen, werkmethode, lesschema's, … in ons tijdschrift kenbaar te maken ten behoeve van hun collega's.

Monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Poolse beeldhouwer Walter Spitzer – overlevende van Auschwitz - in samenwerking met Mario Azagury architect. Op een gebogen constructie van gewapend beton zeven bronzen figuren liggend of zittend in afwachting van…

Op 17 juli 1994 werd het ingehuldigd door François Mitterand, de toenmalige president van de Franse Republiek. Op het moment staat: *De Franse Republiek als eerbetoon aan de slachtoffers van racistische en antisemitische vervolgingen en misdaden tegen de menselijkheid begaan onder het gezag van de zogenaamde "Regering van de Staat van Frankrijk" 1939-1945. Laat ons nooit vergeten.*

We verwijzen naar:

BOEK
de Rosnay, T., Haar naam was Sarah (oorpsr. titel: Sarah's Key), Uitgeverij Artemis & Co Amsterdam, 2007 ISBN 978 90 472 0006 2 Roman Rayski Adam 16 et 17 juillet 1942. La rafle du Vélodrome d'hiver, 2002, mairie de Paris

ARTIKEL IN TIJDSCHRIFT
De Keulenaer , P. , De film " La rafle " . In: Sporen Tijdschrift voor herinneringseducatie, 41 (2010), Brussel: Auschwitz in Gedachtenis, p3.

BELUISTER
Jean Ferrat: Si nous mourons (brief van Ethel Rosenberg aan haar kinderen)
Uit het album 1979 - 1980: Les instants volés - L'amour est cerise

BEKIJK
Op You Tube de video Si nous mourrons. La rafle du Vél d'hiver. 2', op achtergrond lied van Jean Ferrat.

DE KEULENAER Paul,
beheerder van de vzw Auschwitz in Gedachtenis - Stichting Auschwitz

Colofon

Sporen is een uitgave van de
vzw Auschwitz in Gedachtenis

Directeur: Prof. Dr. Philippe Mesnard
Onderdirecteur: Carine Bracke
Historicus-coördinator-eindredacteur: Frédéric Crahay
Redactiesecretariaat: Frank Van Eeckhout

Redactie: Els Naeyaert, Frédéric Crahay, Mario Van Dam, Paul De Keulenaer, Frank Van Eeckhout, Charlotte Vergaerde (dochter van Stefaan Vergaerde)

Druk: Drukkerij Hayez nv, 1080 Brussel
Verantwoordelijke uitgever: Baron Paul Halter

Contact:
Stichting Auschwitz
Vzw Auschwitz in Gedachtenis
Huidevettersstraat 65, 1000 Brussel
Tel: 02/512 79 98 - Fax: 02/512 58 84
e-mail: info@auschwitz.be

Provincie Oost-Vlaanderen
P&V
Nationale Loterij creëert kansen
ethias
Met steun van de Vlaamse overheid